

בעזהשי"ת

# גלי מסכתא

הוכן ע"י ת"ח א' מיקירי ירושלים והופץ על ידי כולל עיון הדף

עיקר כללי מסקנת הסוגיות [ומקורות]

מיועד לאלו שלמדו הסוגיא לתועלת חזרה מקוצרת ושינון

## ירושלמי כתובות

### כללים לשימוש

[ ] = מקור או טעם הדבר  
( ) = הוספת פרט או תוספת ביאור  
להל' = להלכה (כמובן לא למעשה)  
מדאו' = מדאורייתא

בפעם הראשונה כדאי לדקדק מאד בדברי הסיכום כדי לתפוס מלא המובן לאור מה שלמדת בפנים הגמרא, ואח"כ לחזור בקלות הרבה פעמים שיהיו מחודדין בפיך.

נא להכניס השמטות החשובות בעיניך

נא להעיר הערות



כל הזכויות שמורות

תש"ס

כתובת להערות :

גפ"ת, רח' חזון איש 36

פעיה"ק ירושלים תובכ"א

טל: 571-2016 (02)

# ירושלמי כתובות

## פ"א בתולה נישאת

### הלכה א (א. - ג.)

בתולה נשאת יום ד' אור לה' [נישכים לב"ד בטענת בתולים; ואף במקום שאין ב"ד או ב"ד כל יום - ברכה בעופות ודגים] אא"כ קידשה בשעת חופה או כשאין טענת בתולים (בוגרת, מוכת עץ, כבר נשאת ולא נבעלה)  
ואלמנה יום ה' אור לו' [ברכה באדם וחיה; שישמח עמה ה' ו' ז']  
ולא יום ו' אור לשבת [אין ברכה לבריות; לת"ק דאחרים - עושה חבורה; ובאלמנה (אין חופה, אלא יחוד וביאה) - קנין זכויות בשבת]

נהגו לשאת ביום ג' מסכנה [צנועות דמסרן נפשיהו לא להבעל להגמון]  
ולא יום ב' [שמא יערב עליו מקחו בב' ימים ויקיימנה באיסור ספק סוטה [לאנוסה יש קול]] אלא מפני אונס כשפים

ולא יום א' [יטרח בסעודה ג' ימים; אין ברכה]  
ולא יום ו' [כבוד שבת] ולא מוצאי שבת [שיטרח בסעודה; כבוד שבת (ישכח וישחט)]  
מותר לארוס בע"ש בלי סעודה, שמואל - ואף בט' באב [שמא יקדמנו בתפלה (ואעפ"כ לא יהיה קיום)]  
לכתחלה אין דנין דיני ממונות בע"ש, ודיני נפשות אסור [גומרין לחובה רק למחר]

ר' לעזר - מצא פתח פתוח מ"מ אסור לקיימה [ספק סוטה],  
אבל יש לה כתובה בבוגרת [פתוחה קצת], אלמנה מן הנשואין שלא נבעלה, מתייחד עם ארוסתו, טענת שנשרו או משארסתני נאנסתי או מוכת עץ

לאלמנה אין ז' ימי משתה אבל יש ברכת חתנים בעשרה [ויקח בועז עשרה אנשים]  
אין קטן רשאי לישב עד שיאמר לו הגדול שב

{ בית דוד ממנים זקנים בבתי משתיות; נכנסו רות ונעמי ביום שמתה אשת בועז }

ברכת חתנים כל ז' וא"צ חופה [מזכירין השמחה]

ביהודה טענת בתולים להפסיד כתובתה רק בכגון שנהגו לייחד שושבינין לחתן וכלה (כדי שלא יהו בנות פרוצות) שמפשפשין שלא יערימו וישנין שם [טוען שדם ציפור הוא רק מחמת חשד בעלמא] אבל אסור לקיימא [שויה אנפשי' איסורא]  
ובגליל לא נהגו כן ויש טענת בתולים [אינו עשוי להפסיד הוצאות הסעודה]

עליה להביא ראיה שהיא ממשפחת טרוקטי שאין להם דם נדה ובתולים  
מצא בתולים כל שהוא אין טענת בתולים, ומח' אם ר' ישמעאל ב"ר יוסי חולק  
{ דמיה מועטין - וולדיה מועטין ואינה מצויה לטמא טהרות }

### הלכה ב' (ג. - ד.)

בתולה שהיא אלמנה מן האירוסין והנתגיירה פחותה מבת ג' [בתוליה חוזרין (ותלוי בעיבור שנה דב"ד)] כתובתן מאתים ויש טענת בתולים

לשמואל ור' מנא כתובה מאתים דינרי בשקל הקודש (= ג' שקל צורי) במטבע היוצא ואם פוחת תנאו בטל

לאמוראים החולקין בכסף מדינה  
לויתור מעונה (שם חכם) כשפוחת תטמין כתובתה במקום שאין כותבין כתובה ותטול בשקל הקודש (תוס' הרא"ש - אף דכתובה דרבנן)

ר' יוחנן - לא תקנו מזונות וכתובה בנישואי חרש/חרשת [אין דעת להקנות ולקנות]  
וחרשת שנתפקחה ושוב נתחרשה יש לה מזונות וכתובה ולא ירושה  
לר' יוסי יש לחרשת כתובה [כמו קנס באנוסה]  
חרש שנתפקח ובא עליה יש לה כתובה מנה

## הלכה ג' (ד. - ה.)

ביאת קטנה פחותה מג' או קטן פחות מט' (לר' אבין שלא כדרכה, לר' יוסי ב"ר אבין אין לו כח להסיר) - עדיין כתובתה מאתם

מוכת עץ לר"מ מאתים לחכמים מנה [מח' אי בטל חינוא]

ביאת קטן הפסול לכהונה או בהמה לא פוסלתה לכהונה  
תני ר' חלפתא - כשרה אפי' לכה"ג - להו"א דר' חגי ור' אבא ור' ירמיה רק שלא כדרכה,  
לפ"מ ורידב"ז בהעראה

פסולה לכה"ג - אף הנבעלת באצבע, בהעראה (וספק לרב יוסף), ר' חגי - שלא כדרכה [בבתוליה]  
{ ואיש לא ידעה - אפי' לא תבע [כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים] }

## הלכה ד' (ה. - ה:)

בתולה מן הנשואין (עדים שלא נבעלה) וגיוורת מבת ג' כתובתן מנה ואין טענת בתולים להפסידה

סומא - לת"ק יש טענת בתולים [יכולה לתפוס השמלה],  
ור"מ חולק [הוא איבד הדם ברוק ולא ראתה]

לר"מ נאמן שלא בעלה עד ל' יום וטוען טענת בתולים, לחכמים רק מיד [מח' כמה מעמיד עצמו  
מלבעול]

לר"מ כנס יבמה ואמרה לא נבעלתי נאמנת לעצמה ולא לאסור צרתה  
והיבם אינו נאמן שלא בעלתי לעשות הולד שתוקי

## הלכה ה' (ה: - ו.)

בשעת השמד ביהודה שגזרו תיבעל להגמון תחלה נהגו (ועדיין נוהגין) להתייחד עם ארוסתו [נגררת  
אחר בעלה] וכהנות מטמינות ואין טענת בתולים

ב"ד של כהנים גובין ד' מאות לכתולה ומאתים לאלמנה  
לר' יוסי - משא"כ בת ישראל לכהן [די שעלתה לכהונה]  
לר' מנא - משא"כ בת כהן לישראל [ירדה מכהונה]  
לר' יוסי ב"ר בון - שתייהן קנסו [שידבק בשבטו ובמשפחתו]

## הלכה ו' (ו. - ו:)

לר"ג ור"א נאמנת שמשאירסתני נאנסתי, לר' יהושע עליה הראיה  
לכו"ע שותקת או אומרת מצא בתולים ואיבד הפסידה כתובתה [טענתו ברי] ואסור לקיימה [ספק  
סוטה]

לר' יוחנן לכו"ע על אב הארוסה להביא ראיה שמנתארסה נולדו מומין [דרכן להוולד ואין חזקת  
הגוף], לר' יוסי בתולים ומומין שוין דאמרינן כאן נמצא כאן היה

## הלכה ז' (ו:)

כנסה בחזקת בתולה ונמצאת מוכת עץ - לר' לעזר לר"מ כתובתה מאתים ולרבנן מנה,  
לר' ירמי' בשם זעירא לכו"ע מקח טעות

לר"ג ור"א נאמנת שמוכת עץ אני, לר' יהושע עליה הראיה

לר' לעזר מח' גם בלא הכיר שהיא מוכת עץ

לר' ירמיה בשם ר' זעירא מח' בהכיר בה

לר' הונא בשם ר' זעירא מח' בהיא אומרת התניתי שמוכת עץ אני והוא מכחישה

## הלכה ח' - ט' (ו: - ז:)

לר"ג ור"א פנויה הנבעלת נאמנת שכשר היה [נשים נאמנות על היוחסין]

ור' יהושע חולק אפי' ברוב כשרים [פסולים רצים אחר הזנות]

לר' לעזר (ואולי אף ר' יוחנן אליבא דר' זעירא) הולד פסולה לכהונה [אין לה חזקת כשרות],

לר' יוחנן ור' זעירא כשר [חזקת האם מהני לבת - כר"מ דמכשיר בת אלמנת עיסה (ספק חלל)]

לברייתא אפי' חסיד שבחסידיים אין ממנין אפוטרופוס לעריות  
משפחה עם ערעור פסול - לר"מ בודק ד' אמהות, לחכמים בודק לעולם  
סתם שתוקי - לר' יוחנן (כפשטות) כשר, לר' שמואל ב"ר יצחק פסול כשאמה שותקת או אינה יודעת ממי  
נבעלה

## הלכה י' (ז: - ח:)

נאנסה ויש תרי רובא כשרים (רוב עיר ורוב סיעה) - ר' יוחנן בן נורי - כשרה לכהונה  
לר' אילא בשם ר' ינאי לפי' א' בק"ע בתוך העיר לא חשיב קבוע

ר' ינאי ור' יוחנן - מודה ר' יהושע באנוסה דנאמנת

רבא בשם ר' ינאי - ראהו פורש מעיר שרובא כשר - פוסל [ק"ע - חזקה פסולים מזנים, פ"מ - רק חד רוב,  
פירש ממקום קביעות והספק במקום הראוי להתייחד דהוי כרה"י]  
נבעלת בפלטיא - לר' ירמיה בר ווה כשרה [מרובא פריש (אא"כ ראהו)],  
לר' יוסי אם היה שם פסול באותו יום פסולה [כקבוע]  
בעיר נעולה - פסולה [ק"ע - אין רובא דעלמא, פ"מ - כל העיר כקבוע] -  
לגי' א' בק"ע לר' ירמיה כשהיה שם פסול

נתחלף פירותיו אצל הטוחן - הולכין בתר רוב חברים אא"כ טחן ע"ה שם אותו יום  
סידקית (שוק סוחרי ישמעאל) שמכרה יום אחד איסור - אסור לקנות משם מכאן ואילך [אפשר לה שלא  
למכור איסור ואיתרע חזקתה]

ט' צפרדעים עם שרץ ברה"י ופירש אחד לרה"ר וחזר לרה"י - הנוגע בו טמא [ברה"י לא אמרינן מרובא  
פריש], ובנמצא אחד מהן - הנוגע בו טהור [רוב]  
ט' שרצים וצפרדע א' ברה"ר ופירש אחד לרה"י וחזר לרה"ר - טהור [ספק טומאה ברה"ר]

מצא תינוקת מושלכת לאשפה - לא הולכין בתר רוב כשרין [פסולין משליכין]

## פ"ב האשה שנתארמלה

### הלכה א' (ח: - ט:)

אינה נאמנת שבתולה נשאת [אין הולכין בממון אחר רוב נישאות בתולות]  
א"כ יש עדי הינומא (צעף על עיניה; חופה של הדס) וראשה פרוע [לא חיישינן למוכת עין],  
או חילוק קליות לר' יוחנן בן ברוקה, או הולכיו חבית תרומה לפניו לאבא שאול  
והבעל א"צ ליטבע [אין כאן הודאת מנה [טוען אחר מעשה ב"ד] והיא כתובעת מנה אחר]

הולכין בממון אחר רוב במקום חזקה (גמל האוחר הוא שהזיק)

כפר הכל ויש עדים שחייב מקצת - לר' חייה נשבע (כשנים או חזין דתפיסת חציה כעדים)  
חוץ מהודאה בשטר [הודאת שעבוד קרקעות [לפ"מ - לאו ממין הטענה (מטלטלין)]  
לר' יוחנן פטור (שנים או חזין תקנת חכמים שלא יהא תוקף)

כתוב בשטר סלעים, ולוה טוען ג', ומלוה טוען ה' - לבן עזאי ישבע, לחכמים לא [כמשיב אבידה]

### הלכה ב' (י: - יא.)

ר' יהושע (דלא ס"ל מיגו מוכת עין) מודה דנאמן בהפה שאסר א"כ יש עדים

חזקת ג' שנים רק כשמוחזק בשעת מיתת המוכר [אין מחזיקין בנכסי קטן]  
הוציאוהו בעדים שהחזיק אחר מיתתו, ואח"כ באו עדים שהחזיק בחייו -  
לר"נ בר יעקב ורבנן דא"י מחזירין למוחזק, ורבנן דבבל חולקין [זילותא דב"ד]

נשאת עפ"י תרי שמת לא תצא כשבאו עדים המכחישים  
עפ"י תרי שנתגרשה - לרבנן דא"י תצא [יכולה להכחישו ולא מירתת]  
ורבנן דבבל חולקין [נשאת בעדות ברורה]  
לר' הושעיה תרי ותרי אם נתגרשה ואח"כ נשאת - תצא [בחזקת אשת איש]  
תרי שנתקדשה ונתגרשה ותרי שלא נתגרשה - לא תצא [לא הוחזקה]

תרי ותרי אם השבויה טמאה - ר' יוסי - כמי שאינם ונאמנת

תרי ותרי אם נתקדשה לא תנשא ואם נשאת לא תצא [לא דמי לאשם תלוי שמביא אפי' לבו נוקפון]

### הלכה ג' (יא. - יא:)

כשכתב ידם ניכרין רק על פיהם נאמן שהיו אנוסים/קטנים/פסולים [הפה שאסר]

הם אומרים כתב ידינו ואחרים אומרים לא - לא קרעינן ולא מגבינן  
[לפ"מ - לר' אסי צריך לקיימו אפי' שתק הערער, ור' לעזר חולק]  
לגי' רא"ה אחרים אומרים כתב ידן והם אומרים על עצמן לא - כשר [פ"מ - כחד כנגד תרי]

קיום שטר - לר' אסי משטר שקרא ערער ואח"כ נתקיים בב"ד,  
לר' לעזר אפי' מסתם שטר [כמי שנחקקה] - לר' יוסי ב"ר בון מג' שטרות מג' בני אדם, לרב  
חנא אפי' מספר מוגה שלו (וספק באגרת)

רב - עדים נאמנים שהשטר אמנה (לכשיצטרך ילוה) או פוסיטים (שיראה כעשיר) ואסור לקיימו בביתו

### הלכה ד' (יא: - יב:)

כשזוכרים ההלוואה ע"י ראיית השטר - לחכמים די שיעיד כל אחד אחתימתו [על המלוה מעידין],  
לרבי צריך ב' (אפי' הם) על כל חתימה [על השטר מעידין]

מעיד מתוך הכתב - לרב חונה כשזוכר מעצמו [כרבי], לר' יוחנן אפי' זוכר ע"י כתבו [כחכמים]  
אין לקיים ב' החתימות ע"י אחד החותמים (אפי' הכל מכירין חתימתו) עם א' בשוק [4 אפומא דחד]  
קיימו חתימה אחת - ספק אם מצטרף לעד אחד בעל פה לר' יהושע בן קרחה (דא"צ לראות ביחד),  
וספק אם חייב שבועת עד אחד

מודו חכמים דר' יהושע בן קרחה שא"צ לראות כאחת בעידי בכורה, חזקת ג' שנים (ב' על כל שנה), עידי  
סימנים (כשראו אותם סימנים)

א' ראה ב' שערות בגבו וא' בכריסו -  
לר' בא לכו"ע כשר, לר' חגי ור' חונא לכו"ע פסול [חצי עדות], לר' יוסי ור' יודן מח'  
מח' בב' מעידין על שערה אחת בגבו וב' על אחת בכריסו [אי הוי חצי דבר או שמא כבר נשרה ומעידין  
על דבר שלם]

### הלכה ה' - ו' (יב: - יג.)

אשת איש הייתי ונתגרשתי והתירוה - תנשא אפי' באו עידי אשת איש אח"כ  
ספק כשב' אמרו לא נתגרשה, או בתרי ותרי (לפ"מ כמי שאינם ונאמנת)  
בנתנה אמתלא נאמנת לומר שקרתי כשאמרתי אשת איש/טמאה אני  
התירו שבוייה ע"י פה שאסר - תנשא לכהן אפי' באו עדים או שבאים אח"כ  
{ שמעון בר בא נשא ב' בנות שמואל (שבויית) ומתו בחטא חנניה שעיבר השנה בחו"ל }

### הלכה ז' - ח' (יג. - יד.)

ב' שבויית/כהנים (לת"ק) מעידין זה על זה, לר' אלעזר בכהנים חיישינן לגומלין  
לת"ק מעלין לתרומות ומעשרות ומעשר עני עפ"י ע"א, ולא לר"י, ולא ליוחסין ולקדשי מזבח,  
ולא באחתיניה עפ"י ע"א לר' אלעזר (ורשב"ג חולק)  
מעיד שהוא כהן אם ראוהו חולק תרומה (רשב"ג - ומעשר אחר הקנס) בגרנות בא"י  
או נושא כפיו בא"י סוריא (עד מקום ששלוחי החודש מגיעין - ט"ו יום) בבל ואלכסנדריה  
[ב"ד קבוע בודקין]  
ולא ע"י חלוקת תרומה ליורשים [אולי נפלה מאבי אמו]  
רבי - אב נאמן שהוא בנו ולוי ולא שהוא כהן [אולי חלל]  
העלה כהן עפ"י אח שמסיח לפי תומו  
העלו עפ"י ע"א - מורידין בע"א  
העלו עפ"י ב' - לרבנן דבבל אין מורידין, לרבנן דא"י ור"נ בר יעקב מורידין בב'

### הלכה ט' (יד. - יד.)

נחבשה ע"י עכו"ם - ע"י ממון מותרת לבעלה אף כהן  
חוץ מנתמשכנה בהלוואה [מדעת - וכשלא נפדית הרי היא שלהם],  
ע"י נפשות (לחזקיה בנגמר דינה, ור' יוחנן חולק) אסורה  
אף לישראל [שמא נתרצה למצוא חן]  
אשת לסטים שנחבשה להריגה אסורה [המלכות מפקירה]  
עיר שכבשה כרקום (א"א לברוח) של אותה מלכות [פנאי לבעול] - הכהנות פסולות  
אא"כ ברחה אחת, היה פירצה אחת, וספק כשיש מחבואה  
ויש נאמנות לשפחה, קטן, קרוב (חוץ מבעלה), לריב"ל אפי' קרוב קטן (ור' חנינא חולק)  
אשה הולכת בדרך עם ג' תלמידים [שלא תתייחד אם יפנה אחד לצרכיו]

### הלכה י' (יד: - טו.)

מעיד מה שראה בקטנות: להצטרף לגדול שזה כתב יד אביו רבו ואחיו שרגיל בהן,  
נשאת בתולה [רוב בתולות] (וספק אי משלם בהוזמו),  
יוצא מבית הספר לטבול לתרומה [אין מלמדין עבדו תורה (אלא לומד מעצמו)],  
חולק בגורן [משא"כ עבדים], בית הפרס,  
תחום שבת (וספק כשנוגע לממון (ידוע שהתחום עד שדה ראובן))  
ולא להוציא ממון, וספק לפסול אנשים - אבל נאמנים שאכלו קליות ואגוזים בפרסום שמכר שדה  
אחוזתו או נשא אשה שאינה הוגנת [לא מחלפא לי']  
ר' יוחנן בן ברוקה - קטן מעיד לאלתר שנחיל דבורים שמפריחות שלו  
[אינו מוציא ממון דבעלותו רק משום דרכי שלום]

ולא ביצא וחזר [שמא מעיד מיראה או פיתוי], ולא בנחו על ענף של חבירו [גזל דאורייתא]

## פ"ג אלו נערות

### הלכה א' (טו: - יח:)

קנס למאנס נערה:

אפי' חייבי לאוין או כריתות [הבתולות - הרבה (גם פסולות); מאן ימאן - אפי' מהשמים]  
לר' יוחנן בלא התרו, לר"ל כר"מ דלוקה ומשלם, לנתן בר הושעיה משלם  
ואינו לוקה [כעדים זוממין; והכהו רק כשהמכות הם כדי רשעתו בלי ממון]  
ואף בנתינה [פסול משפחה ולא עבדות]  
וכותית [כרשב"ג - גירי אמת (אבל לרבי הוי ספק גוי ואין קנס)]

אין קנס: בשפחה וגויה [ימהרנה לו לאשה - שיש הויה לשום אדם] אא"כ נתגירו פחותה מבת ג',  
בחייבי מיתת ב"ד [ולא יהיה אסון ענוש יענש - קם ליה בדרכה מיניה],  
יתומה [ונתן לאבי הנערה] לריה"ג (אא"כ בא עליה בחייו [תחת אשר עינה],  
אבל לר"ע קנסה לעצמה

אכל תרומה במזיד - לוקה [כדי רשעתו (לרשעה אחת) והפילו] ואם לא התרו לר' יוחנן משלם,  
לר"ל אינו משלם אפי' שוגג (אלא דריבחה תורה - כי יאכל קודש בשגגה) [דומיא דהתרו], לנתן  
בר הושעיה משלם ואינו לוקה  
לר"מ לוקה ומשלם [כמוציא שם רע [ויסרו אותו וענשו אותו] (לרבנן אין למדין מחידוש - מתחייב  
בדיבורו)]

ידע לאו דחלב ולא ידע קרבן וכות - לוקה ומביא קרבן [כדי רשעתו רק כששניהם בידי ב"ד]  
חייבי מיתות שוגגין פטור מתשלומין [היקש מכה בהמה ומכה אדם - שוגג כמזיד]  
חייבי מלקיות שוגגין לר' יוחנן חייב, לר"ל פטור [ג"ש רשע רשע מחייבי מיתות] (אלא לר"מ)  
הבא על אחותו לוקה - לר' יוחנן התרו,  
לנתן בר הושעיה במפתה בוגרת (אין קנס ובושת ופגם) או מחלה

לכו"ע לוקה/מיתה בידי שמים ומשלם בנתחייבו זה אחר זה,  
בחסמת פרה - בדש בחולין ואח"כ דש בתרומה וקדשים [בדישו - בראוי לו] או חוסם  
ע"י שליח (רק השליח לוקה [כשחוטאי חוץ - לאיש ההוא] והמשלח משלם)  
שגג בתרומה והזיד בחמץ/נזיר/יו"כ - לוקה ומשלם [ב' איסורים; לר"ל תשלומי תרומה קנס  
(ור' יוחנן חולק)]

כרת (יו"כ) וממון - לרבנן משלם,  
לר"ש בן מנסיא אינו משלם [כשבת] -  
לר' נחוניא בן הקנה דוקא באין לו היתר [כשבת] משא"כ נערה נדה או אחות אשתו  
לר"ל לכו"ע פטור, ומח' במלקות וממון - לר"ש ב"מ ור' נחוניא משלם, לרבנן לוקה (וקנס לחייבי  
לאוין איירי בממזר לממזרת)

כרת ומלקות - לר' יונה אינו לוקה [כשבת דאין לוקין בניתן בניתן לזוהרת מיתת ב"ד]  
לר' יוחנן בב' איסורים לוקה (כמיתה ומלקות), לר"ל פטור מ"מ

### הלכה ב' (יח:)

גירות ושפחה ושבוייה בחזקת בעולה

לר"י שבוייה כבתולה - לר' יוחנן לקנס [שלא יהא חוטא נשכר],  
לתני ר' חייא אף לכתובה [ממנעי ולא נסבי], לר"ל אף לתרומה דרבנן (כר' דוסא)

### הלכה ג' - ד' (יח: - יט.)

אפי' במקום שקנסה לעצמה (בגרה, גרושה לר"ע, אח"כ מת אביה או נתארסה ונתגרשה אף לריה"ג  
[תחת אשר עינה]) הבא על בתו פטור [ולא יהיה אסון ענוש יענש - קלב"מ]  
ואפי' בשוגג [ר' לעזר - ואם יהיה אסון; חזקיה - היקש מכה אדם למכה בהמה - שוגג כמזיד]

נתארסה ונתגרשה - לריה"ג אין קנס [אשר לא אורשה], לר"ע קנסה לעצמה [לא אורשה - לאביה]  
פטור בבוגרת [נערה] ומוכת עץ [בתולה]

ג' כסף למפותה [לר"ע ג"ש אשר לא אורשה, לריה"ג ג"ש כסף כסף מאנוסה]  
בא עליה ואח"כ נתארסה או נשאת - קנסה לאביה

### הלכה ה' - ו' (יט: - כא.)

נותן בושת ופגם וקנס, ומאנס אף צער [צערה יותר מברצון]  
ור"ש חולק [סופה להצטער תחתיו] ורק משלם צער חבטה בשדה [תחת אשר עינה]  
מפתה משלם קנס כשאינו רוצה לכונסה [ואם מאן ימאן] או כשרוצה לגרשה [כמוהר - כתובה]  
אין בנין דכרין לאנוסה ומפותה [א"צ לתקנה שיקפצו עליה בני אדם],  
אנוסה לר' יוסי בר"י דיש לה כתובה מנה (פ"מ - ומפותה לכו"ע) יש גם מזונות בנן נוקבן,  
וספק לרבנן  
מאנס אינו מגרשה אא"כ אסורה לו [ג"ש ולו תהיה ממוציא שם רע - הראויה לו]  
ובגירש חייב להחזירה [ג"ש ממוציא שם רע] ובכהן לוקה  
נערה המאורסה בחנק - בבעולה כדרכה, בנבעלת לארוס אפי' שלא כדרכה [בעולת בעל]  
יש קנס לפנויה בשלא כדרכה עד שנבעלה כדרכה, ורק מי שתברור בסוף חייב לישא  
הנשוי לאחותה בשעת אונס א"צ לכונסה משמתה אשתו  
מת המאנס - היבם א"צ לישא [תוספתא - ולו תהיה]

### הלכה ז' - ח' (כא. - כב.)

יתומה שנתארסה ונתגרשה - לריה"ג אין קנס,  
לר"ע יש קנס אף למפותה [ברשותה רק משעמד בדין ואינה מוחלת]  
ר' לעזר - מפותה מוחלת בושת ופגם  
גדול המתבייש וקטן המבייש בשתם מרובה  
פגם כפחת שפחה בתולה שרוצה להשיאה לעבדו שיש לו קורת רוח הימנו

### הלכה ט' (כב. - כב:)

לר"מ אין קנס לקטנה [נערה], לרבנן יש קנס מבת ג' עד בגרות  
הבא על קטנה המאורסה חייב [על דבר אשר ענה, ומת האיש וכו' לבדו וכו' אין לנערה חטא מות  
(בכ"מ - דהיינו קטנה)] לרבנן סקילה [נערה(ה) חסר], לר"מ חנק [נערה(ה) במוציא שם רע גדולה  
היא], והיא פטורה  
הבא על בוגרת המאורסה לרבנן בחנק, לר"מ פטור [נערה]  
מוציא ש"ר אפי' בביאה שלא כדרכה (לפ"מ ע"י בעלה, לק"ע סקילה לבעול) [נער]

### הלכה י' (כב: - כג.)

מודה בקנס פטור אפי' מלצאת ידי שמים אבל חייב בושת ופגם וכופר [משלם דמי ניזק וממונא הוי]  
כל שלשים של עבד הוי קנס - אפי' מה שכנגד שויו  
אסור לשחרר עבד כנעני [והתנחלתם אותם לבניכם]

## פ"ד נערה שנתפתתה

### הלכה א' - ב' (כג. - כה.)

תשלומי אונס ומפתה נערה (ולרבנן דר"מ אף קטנה) לאביה ויורשיו משעמד בדין ואם מת האב או בגרה לפני זה - לעצמה [ונתן לנערה (ק"ע - לא כ' ביחד ונתן לאבי הנערה, פ"מ - לא כ' ונתן לאביה)] ולא ליורשיו [והתנחלתם אותם (ולא בנותיכם) לבניכם] לר"ש משעת גבייה [ונתן לאבי הנערה]

תשלומי חבלתה - לר' יוחנן לאביה [שבח נעורים] (ולא ליורשיו) לר"ל לעצמה [ק"ע - מה שנפחתה לאחר שבגרה שלה, פ"מ - ס"ל מעשה ידה שלה] לק"ע לר' אבין לכו"ע לעצמה ויקחו דקל ופירות לאביה עד שתבגר, ומח' במה שנפחתה לקידושין, והשקבת עד בגרות ובושת ופגם לכו"ע לאביה [פ"מ - אי בעי מסר לה למנוול]

לר' יונה חיוב שאר קנסות משעה ראשונה, לר' יוסי משעמד בדין [ואף שבגרה] תחת אשר עינה - שהיתה נערה] חוץ מד' וה' [מוריש גוף הבהמה]

גנב בהמה מאביו ומת אביו ואח"כ טבח - משלם רק כפל

לרבנן קנס משעמד בדין הוי כמלוה, לר"ש כמעשה ב"ד (נ"מ להוריש, לגבות מעידית, אי שביעת משמט, פי שנים לבכור)

מעשה ידי נערה ומציאתה בחיי אביה לאביה ויורשיו, שלאחר מיתת האב - לעצמה [והתנחלתם אותם - ולא בנותיכם]

### הלכה ג' (כה. - כה. :)

כתובת ארוסה נערה לאביה ואפי' בגרה [לר' זעירא כמוציא שם רע; לר' ירמי' זכה משעת כתיבה], משהשיאה לעצמה [כמוציא שם רע - בתר השתא]

חוץ מכתובה ראשונה לר"י לאביה [כדי שיתן לבתו בעין יפה]

הוציא שם רע בנערותה ובגרה - לר' יוסי ור' זעירא קנסה לאביה [מתחייב בשעה ראשונה], לר' מנא ור' ירמיה לעצמה

### הלכה ד' - ה' (כה. : - כח.)

נערה גיורת (מפחות מבת ג') שזינתה בחנק, אין פתח בית אביה, אין קנס [בתולת לישראל] לידתה בקדושה בסקילה [כי הוציא שם רע על בתולה] (יתורא) ואין קנס [וסקלוה ומתה - יש אחרת שבסקילה ופטור מקנס]

אב ופתח בית אב לא מעכבין

מוציא שם רע:

קנס אפי' בא עליה בעלה שלא כדרכה [והוציא עליה שם רע - מ"מ]

אין קנס על קידושי יעוד, שומרת יבם, בא על ארוסתו [לקחת]

סקילה דוקא בעדים שזינתה [שמא איבד בתוליה],

קנס ומלקות כשעדים הזימו - ר' אסי ור' יוסי ב"ר בון - ואמרו הבעל שכרן להעיד [ופרשו השמלה (שיתברר הדבר); ג"ש שימה מנשך]

{ ג' מקראות בתורה משל - ופרשו השמלה, על משענתו, זרחה עליו השמש }

ר' זעירא - הזמת עידי האב למלקות וממון בב"ד של ג', לסקילה בב"ד של כ"ג [ב' דינין] לר' ירמי' בשם ר' אבהו נידונים באותו ב"ד של כ"ג [דין א'], חוץ לר"מ [אל זקני העיר (ג') השערה] (כ"ג)

לר"מ מוציא ש"ר בב"ד של ג', לחכמים כ"ג - לר' מנא לכו"ע כ"ג [דין א'] ומח' בטענת פתח פתוח להפסיד כתובתה [שמא יעידו שזינתה ויבא לידי דיני נפשות]

לר' יוסי ב"ר בון מח' כמוציא ש"ר [אי ב' דינין הן]

אבל להפסיד כתובתה בג' (וי"ג כ"ג [פ"מ - חוששין שיעידו שזינתה])

חיוב קנס דמוציא ש"ר לר' יונה משנתחייבו העדים סקילה (לפ"מ - ויסקלו) - לר' מנא אא"כ לא התרו בהן למיתה למ"ד בעי התראה  
לר' יוסה - לק"ע משהוציא ש"ר, לפ"מ משהוזמו

אין קנס ליתומה לריה"ג [ונתן לאבי הנערה] (לר"ע לעצמה) או לקטנה [לאו בת התראה לסקילה]  
לרב אדא בר אחוה אין סוקלין אותה משבגרה [והוציאו את הנערה], ותני ר' חייה חולק  
סוקלין נערה המאורסה על פתח בית אביה, או במקום שזינתה (פ"מ - שער העיר),  
ובעיר של גוים על פתח ב"ד  
עובד ע"ז סוקלין במקום שעבד, ובעיר של גוים על פתח ב"ד  
מקלל סוקלין בבית הסקילה מחוץ למחנה

### הלכה ו' - ז' (כת. - כת. :)

זכויות האב בקטנה ונערה: קידושין (ואף כסף על מסירתה לביאה), קבלת גיטה, מציאתה,  
מעשה ידיה, הפרה, וכשאמר אני אוכל פירות ירושתה ומפקח על נכסיה (פ"מ - ביותר, ק"ע - אם  
לא יאכל לא יפקח) אוכל  
הבעל אף אוכל פירות מירושתה מ"מ [תקנו שישגיח על נכסיה],  
וחייב במזונות, פדיון, קבורה, לר"י לכה"פ ב' חלילים ומקוננת ולפי המנהג  
ספק אם מציאה בשדה ירושתה לאביה [אם כמציאה או כפירות]

לר' חגי רק האב גובה מבעל דמי קבורתה ומזונותיה  
לר' יוסי כולם גובין מבעל לקבורה [רוצה שלא תהא אשתו מושלכת] ולא למזונות  
זכות האב עד שתכנס לבית שבתוכו חופה או שמסרה לשלוחי הבעל -  
לר' לעזר בעל יורש נדוניא,  
לר"ל האב אינו מיפר נדריה (ובעל מיפר משתכנס לחופה) ומיתתה בחנק [לאו בית אביה]

### הלכה ח' (כת. - כת. :)

מזונות בניו ובנותיו - לראב"ע אינו חייב אלא מצוה, לר' יוחנן בן ברוקה חייב  
לר"ל כופין לזון בניו קטנים, לר' יוחנן רק גוערין  
הכותב נכסיו לבניו - באושא תקנו שניזונין מהן הוא ואשתו ובניו קטנים ואלמנתו (ר' בא - כשאכלה  
מהן בחייו),  
ואפי' מכר (לפ"מ הבן, לק"ע הוא מכר שאר נכסיו) לאחרים (לק"ע ר' חנינה חולק)  
משא"כ המוכר לבניו  
מח' אם חייב לזון אף בני בניו

תקנת אושא שהמצער זקן נותן בושת שלם,  
יפריש חומש למצות (לפ"מ - ולא יותר, לק"ע - לצדקה) -  
לק"ע מח' אם 19% [כנגד מעשר ראשון ומע"ש] או 21% [אף תרומה]  
לפ"מ לפני התקנה מח' אם 3% [תרומה ותרומת מעשר] או 2% [כתרומה גדולה]

מדרש כתובה:

מזונות בנות לאחר מיתה לראב"ע וממטלטלי לרבי [כירושית בניו]  
(לר"ש בן אלעזר ושמואל ורב הונא מקרקע),  
באלכסנדריאה אין ממזר לארוסה [לכשתכנסו לביתו תהויין לי לאינתו],  
אמרה מת בעלי תינשא ותטול כתובתה [שאם תנשאי לאחר תיטלי],  
אריס שהוביר משלם כפי הראוי במיטב,  
פטור מקרבנות אשתו משקבלה כתובתה,  
כתובה נפרעת כמלוה,  
קונה חיה ועוף רק כשהתקין להן מזונות [ככתובה דאסור לישא עד שיש למפרנסה]  
שליח ב"ד לא ימשכן יתר על חובו  
אין מוציאים פירות תלושין מבעל כשגירש,  
מיורד לנכסי שבוי (לת"ק ששמע שמת, לרשב"ג אף שלא שמע) כשחוזר

אין מוציאים מטלטלי או העומדת לקצור/לבצור מקרוב היורד לנכסי רטושין (יצא לדעת ולא צוה)  
[מחזירן בעין], וספק בדקלים שממילא קא רבו

## הלכה ט' - י"ד (ל. - לא.)

תנאי ב"ד: מנה ומאתים [כר"מ דאינה יכולה למחול], אחריות נכסים לכתובה,  
פרקונה (אפי' גירשה), בנין דכרין [שיתן נדוניא בעין יפה - ויכול לומר על הראוי ליורשו  
עכשיו שיירשני לר' יוחנן בן ברוקה; אף לרבנן הקילו בתנאי כתובה ואפי' אינו בעולם, תנאי  
כתובה לכו"ע רק דרבנן], מזונות בנן נוקבן ואלמנה (עד שגבתה כתובתה)

יורשים א"צ לפדות יבמה [אין "ואותבינך לי לאינתו"]

כהנת שנשבה אולי די להחזירה למקום יישוב

רפואת אלמנה הקצובה - מכתובתה, בלי קצבה - מנכסיו [כמזונות], ופטור משנתגרשה [א"צ לזון]

מזונות בנן נוקבן עד שבגרו או נשאו

עישור נכסים - לרב חסדא עד שנשאו,

לתני ר' חייה עד שבגרו וגם נשאו או נערה שנוטלת מקצתה [ויתרה]

משנשאו על הבת להביא ראייה שלא קבלה (ופ"מ חולק)

ספק אם יש תנאי כתובה משבא עליה בבית אביה או מנישואין ממש

מחלה כתובתה ספק אם אבדה אף זכות בניה בתנאי כתובה

יורשים חייבים להשכיר בית לאלמנה, ואין לה אלא שעבוד בעלמא על בית בעלה

ביהודה וקיסרין (ל"ב דק"ע - או בעל שציוה לפרוע כתובתה מיד) היורשין יכולין ליתן כתובתה ולהפטר  
ממזונותיה [חסו על ממונן ולא כבודן]

## פ"ה אף על פי

### הלכה א' (לא: - לג.)

הבעל מתחייב בכתיבת תוספת כתובה [בשעת אירוסין - בזה שרוצה להקרא חתנו של פלוני; בשעת נשואין - בתשמישה שהוא ערב (שתהא ערב לה; בשביל הנאתו), על שהוסיף בקנינו (ק"ע - שהכניסה לחופה; פ"מ - עושה קנין); לאחר נשואין - שלא תחזור בה ותצער לו עד שיגרשנה]

התחייבות האבות בפסיקתא של נשואין הראשונים באמירה לבד [מתוך שמחה גמר ומקני] ואפי' בוגרת, ודוקא אבי חתן וכלה

המשיא בנו בבית בנשואין הראשונים -

לר' חנניא זכה בבית, וכשהאב משתמש בו לכלים - זוכה רק במטלטלין  
לר' אבהו לא קנה באמר האב שהשאל הבית (ק"ע - לכלי השואל, פ"מ - להשיא),  
ור' זעירא חולק

תוספת כתובה לת"ק אף לארוסה,

לראב"ע ולהל' רק לנשואה [בתר אומדנא - מתחייב מחיבת לילה ראשונה] ואפי' גירשה והחזירה  
או נתייבמה, והמוסיף אח"כ בעי קנין

שמע שמת בנו וכתב נכסיו לאחר ובא בנו - הל' כר"ש בן מנסיא דבטלה [אומדן דעתו]

### הלכה ב' (לג. - לג.):

לר"מ אין לפחות ממנה ומאתים

לר"י משבעל/משכנס לחופה כותבת נתקבלתי (ע"י מחילה) כך וכך,  
וספק אם יכולה למחול בכנס ומיד גירשה והחזירה  
לחכמים יכול להתנות על הכתובה ושהיא תזון ותפרנס אותו  
[יכול להתנות על מה שכתוב בתורה; כתובה דרבנן]

פילגש לר"מ אין לה כתובה, לר"י יש לה כתובה ולא תנאי כתובה

### הלכה ג' - ד' (לד. - לד.):

י"ב חודש לבתולה להכיין תכשיטין משתבעה הבעל או משבגרה

וכן לאלמנה מן האירוסין [אומרת שחיבת השני יותר], וכן לבחור לפרנס עצמו  
ל' יום לאלמנה או לבוגרת אחרי י"ב חודש, וקטנה יכולה להמתין עד שתגדיל

הגיע זמן ויום ד' ומחמתו לא נשא - אוכלת משלו ואף מתרומה חוץ מיבם [לאו קנין כספן]  
לר"ט נתן הכל תרומה [מצוי (ק"ע - ואין להטריחו, פ"מ - בזול כדי דמי חולין)]  
לר"ע מחצה חולין [לימי טומאתה]  
לרשב"ג תרומה כפליים בחולין [תמכרנה בקלות]

שומרת יבם אוכלת משל בעלה ג' חדשים ראשונים

אוכלת מיבם - בעמד בדין והלך למדה"י או חלה, באמר איני חולץ (אלא מיבם)

למשנה ראשונה ארוסה אוכלת בתרומה [קנין כספן],

למשנה אמצעית בהגיע זמן [מייחד לה מקום ואין שמא תשקה לאחיה],

למשנה אחרונה רק משתכנס לחופה [שמא ימצא מום; אסמכתא - כל טהור בביתך יאכלנו]

### הלכה ה' (לד: - לו.)

לא יכול להקדיש מעשה ידי אשתו [מע"י שלה בלא נתן מעה לצרכיה לר"ל/למזונות לר' יוחנן]

מותר מעשה ידיה לר"מ מקדיש [לר"ל מותר שלך כנגד מזונות וכיוון להקדיש ידיה; לר' יוחנן במותר  
שיירש במיתתה - ומקדיש דבר שלא בא לעולם]  
לר' יוחנן הסנדלר לא [שלה; דבר שלא בא לעולם]

לכו"ע מוכר מה שאירש כשאביו חולה ולוה לתכריכין,  
ומה שאעלה במצודתי כשמצודה פרושה בפניו

משא"כ הקדש [אינה מצויה לעשות מותר]

המקדיש עבדו - מעשה ידיו (לק"ע עד כדי פרנסתו) חולין,  
המקדיש מעשה ידיו - הקדש [ק"ע - יכול לומר עשה עמי ואיני זנך] (לפ"מ רק היותר מכדי פרנסתו)  
מצווים ישראל לפרנס בני חורין יותר מעבדים אא"כ קטוע ידו  
הקוטע יד עבד משלם לרבו נזק וכו' ויתפרנס מצדקה

### הלכה ו' (לו. - לז.)

הכניסה או נדוניה לשפחה א' - לא טוחנת, אופה, מכבסת,  
ואשתו עושה השאר [מפני חיייה של שפחה, שלא תשב בטל], לק"ע ר' בון חולק  
ב' שפחות - לא מבשלת או מניקה, ג' שפחות - לא מצעת המטה,  
ד' שפחות - יושבת בקתדרא, ולר"א עושה בצמר [בטלה מביאה לזימה] (ולא בפשתן)  
ואשתו חייבת במזיגת הכוס, סיכה, ורחיצת רגליו  
[משועבדת; לה"א שלא להשתמש בשפחה (אלא בעבדים)]  
אינה חייבת להניק תאומים, בנו מאשה אחרת, בנתגרשה ואין הולד מכירה (עד ג' חדשים, ולשמואל  
חרף) ג' ימים, לב"ש בנדרה שלא להניק  
{ שמואל זכר המילדת, ר' יהושע בן לוי המוהל, ר' יוחנן נשים בעת לידתו }  
יונק לר"א כ"ד חודש, לר' יהושע ה' שנים אא"כ הפסיק מתוך בוריו לאחר כ"ד חודש  
מעט לעת לרב/ג' ימים לריב"ל ואין סכנה  
אשתו עולה עמו, אלמנתו ובניה יורדין, פועלין עוליין עמו למזונות,  
בת (לעישור נכסים; קיבל לזון בת אשתו) לא עולה ולא יורדת  
רשב"ג - המדיר אשתו ממלאכה (אסר תשמיש אם תעשה מלאכה) - יוציא [שעמום]

### הלכה ז' (לז. - לז:)

המדיר הנאת תשמישך עלי ב' שבתות יוציא לב"ש [כלידת נקבה],  
שבוע א' לב"ה [כלידת זכר, כנדה]  
יוצא ללמוד תורה ל' יום שלא ברשות, אפי' הרבה ברשות ולר' יונתן ל' יום  
{ חיבב הקב"ה פו"ר יותר מביהמ"ק [חודש בלבנון וב' חדשים בביתו] }  
עונה מן התורה [שאר; עונה; ראב"ע - כסות וכ"ש על שנשאה לשם כך] כפי טרחתו [כזכרים לעומת  
נקבות במנחה לעשור]:  
טיילין כל יום, פועלים ב' בשבת ויוצאין שלא ברשות לשבת א', חמרין א' בשבת, גמלין ל' יום,  
ספנין ו' חדשים, ת"ח - לר' ירמיה כל יום, לר' מנא ו' חדשים, לרב ליל שבת

### הלכה ח' (לז: - לח.)

פוחתין מכתובת מורדת מתשמיש ז' דינרין לת"ק/טרפעיין לר"י לשבת [כנגד ז' מלאכות; צערו  
מרובה] אפי' לספן [אין פת בסלו]  
לת"ק עד כדי כתובתה ופרנון (תוספת כתובה; נכסי מלוג; ערוך - מתנות לארוסה)  
לר' יוסי לעולם - אפי' מנכסים שתירש  
מוסיפין על כתובת מורד ג' דינרין/טרפעיין לשבת [כנגד שאר כסות ועונה; צערה מועט]  
או כפי שהתנו [תנאי שבממון קיים]  
כותבין אגרת מרד על כתובת ארוסה ולמשנה ראשונה שומרת יבם שאינה רוצה להנשא  
אפי' חולה או נעשית נדה  
ורבותינו תקנו שמתרין בה ד' שבתות ואח"כ מפסדת כתובתה ויוצאה, ומח' אם יש לה בלאות

### הלכה ט' - י"א (לח. - לח:)

עני המשרה אשתו ביד שלישי יתן לכל שבוע ב' קבין חיטים, פירות (והמותר לבעלה),  
מעה לצרכיה [כנגד מותר מעשה ידיה], מטה ומפץ/מחצלת, כר (לר' יוסי א"צ), כלים,

מנעל לרגל, ובכל שנה כיפה חגור ובגדים של נ' זוז בימות הגשמים, והבלאות שלה לימי  
נידוטה [שלא תתגנה (משא"כ אלמנה)], ובליל שבת אוכלת משלו לר' יוחנן/תשמיש לרב  
והיא עושה משקל ה' סלעים שתי ביהודה, ומינקת פחות ומוסיפין יין לתבשילה [מרבה לחלב]  
בעשיר - הכל לפי כבודו וכמנהג המדינה

{ הרכה בך והענוגה וכו' - מרתא בת בייתוס מלקטת שעורים מטלפי סוסים,  
מרים בת נקדימון קשורה בשערה בזנב הסוס }

## פ"ו מציאת האשה

### הלכה א' (לח: - לט:)

יש לבעל: מציאתה [קטטה; שלא תגנוב ממנו ותאמר מצאתי] (לר' אימי - לר"ל ר' יוחנן הסנדלר חולק [לק"ע אינו כופה למעשה ידים ומציאה לא תקנו חכמים; פ"מ - באינו נותן מעה מציאה ומותר מע"י שלה], לר' יעקב בר אימי לכו"ע לבעל), מעשה ידיה, פירות ירושתה, נזק, ובושת - לר"י בן בתירה  $\frac{1}{3}$  בסתר,  $\frac{2}{3}$  בגלוי [מצטער עמה], ופירות מחלקה מציאת בניו הסמוכין על שלחנו ועבד כנעני שלו [יכול לשנותו למלאכה אחרת] ר' יצחק - מזונות גרושתו עליו עד שפורע כל כתובתה

### הלכה ב' - ד' (לט: - מ:)

פסק מעות לחתנו ומת לפני שכנס - א"צ ליתן ליבם [דעתו (לר"י) / במפרש (לר' האי) שפוסק על מנת שיכנוס] אבל יתן מה שפסק לבתו קטנה (לר"י) כותב מחתן בכתובה שלישי יותר ממעות שקבל [דעתו להשתכר בהן], פחות חומש לשומת בגדיה [דעתה להשתמש בהן], בשוויו לכל/לדיני זהב, לבהמה וקרקע [יש לו רק פירות ואינו מוכרן] אסור למכור בגדי אשתו כתב החתן יותר מהשומא דכלים או מתוספת שלישי בכספים שהכניסה - בעשה קיצותא [לק"ע שומא, לפ"מ קיבל סתם] גובה מה שכתב, ואם לא [לק"ע בלי שומא, לפ"מ כתב שמקבל כנגד השום] פוחת חומש/מוסיף שלישי על מה שהכניסה (לפי' א' בק"ע וגם ההפרש בין מה שכתב למה שהכניסה [מתנה]) אא"כ לא ישאר הוספת מנה ומאתים הוסיף פחות משליש בכספים - בעשה קיצותא גובה מה שכתב [מחלה], ואם לאו א"צ להוסיף יותר [אין כאן מתנה] אלא מנה ומאתים החתן נותן 10% מכסף שהכניס לבשמים ומ"מ מוסיף שלישי [הנאת בשמים/פו"ר כהנאת כספים] לרשב"ג כמנהג המדינה

### הלכה ה' - ו' (מ: - מא:)

לא יפחות מנ' זוז לפרנסת בתו או ליתומה מצדקה - לר' חנינא ור' זעירא אפי' יליו ונותנין לפי כבודה אפי' כל מה בכיס, לר' יוסי ור' אימי לא יליו ומשאירים לעוד עניים פסק האב להכניסה ערומה - הבעל יכסנה בבית אביה יתומה מוציאה מאמה ואחיה שהשיאה מה שראוי לה לר"י נותנים ליתומה כמו שאביה נתן לבת הראשונה לחכמים שמין הנכסים [לפעמים האב נוטל ולא נותן] לרבי לכל אחת עישור ממה שנשתייר ואם מת הבן - לר' חנינה תגבה עישור לפני החלוקה [גובין פרנסה ממשועבדים וכ"ש מבעין], לר' יוחנן אין לה עישור [אין גובין ממשועבדים] ספק אם גובין פרנסה ממטלטלי או שבח שעליהם, לר' אבהו גובין משבח שעליהן/שלאח"כ

### הלכה ז' (מא: - מב:)

המשליש מעות לבתו והיא מאמינה לבעלה - בפסק מן הנשואין נותן לבעל בפסק מן האירוסיין והשליש משנשאת - לר"מ יקיים דברי המת, ולר' יוסי כשאין אחין שומעין לגדולה [רוצה בתקנת בתו יותר מקרוביו] האומר תנו שקל בשבת לבני - יתן כפי שנתייקרו מזונות, אם מתו יירשוני/יטלו אחרים - יתן שקל תנו שקל למזון אשה ובנות - לר"מ יתן שקל [מצוה לקיים דברי המת], לחכמים כפי הצורך

אמר לשון מתנה לזה וירושה לזה - לר' אלעזר אף השני זוכה,  
ור' יוחנן חולק אא"כ כתב שני הלשונות לאחד  
תערובת צמר בכור בחולין - לר' יוחנן בטל ברוב, ור"מ חולק

## פ"ז המדיר

### הלכה א' (מב: - מג:)

המדיר אשתו מנכסיו [חל - דמוכן לגרשה ויפטר ממזונות; כמ"ד מזונות דרבנן] והיא רוצה להתפרנס מבעלה - לת"ק עד ל' יום יעמיד פרנס (כל הזן אינו מפסיד) [שמא ימצא פתח לנדרו] - לרב אף בנדר לעולם, לשמואל במדירה ל' יום  
לר' יוסי - לכו"ע בסוף ב' חדשים יוציא בכתובה [זילותא],  
וכהנת לר"י בתחלת ג', ולר"מ בברייתא סוף ג',  
לר' מנא - לת"ק תחלת ב', לר"י בסוף ב', וכהנת בסוף ג' לכו"ע  
אין ב"ד פוסקין מזונות אשה מדמי שביעית [פריעת חוב דרבנן תחת מעשה ידיה]

### הלכה ב' - ה' (מד. - מד:)

מוציא בכתובה מיד בנדרה מפירות ולא היפר [הוא הגורם - שלא היפר, שהקניטה] - ולר"י ב' חדשים וכהנת ג'  
וכן בנדרה מקישוט (בושם) והוא קיים לה, לק"ע לרב הונא בנדר הוא  
בעניות בלא נתן קיצבה (לר' יוחנן והתנה דברגל מותרת), ובעשירות ל' יום  
מוציא כשמדירה מבית אביה שבעירו ב' חדשים, ובעיר אחרת ב' רגלים ראשונים,  
ממרחץ בכרך שבת א' ובכפר ב', ממנעל בכרך מעת לעת ובכפר ג' חדשים (ימים לרמב"ם)  
הדירה/נדרה שלא להשאל כליו - יוציא ויתן/בלי כתובה [שם רע בשכנים]  
וכן שלא ללכת לבית אבל או משתה [והחי יתן אל לבו - שיעשו לו ג"כ] אא"כ משום פרוצים  
מוציא בעל מנת שתאמרי לפלוני דברי קלות, שתשחת הזרע מתשמיש, מעשה שוטה

### הלכה ו' (מד: - מה:)

יוצאות בלי כתובה כלל (חוץ מבלאות בעין):  
יש עדים ששיקרה שפלוני עישר, טיהר כתם, הפריש חלה, התיר נדרה [אי אפשר בנדרנית שבניה מתים],  
עוברת על דת יהודית: ראשה פרוע בחצר, בקפלטין (מטפחת דקה) למבוי או חצר ששכיחי רבים,  
טווה בשוק, מדברת עם בחורים, לאבא שאול מקללת אביו בפני בנו,  
לר"ט שכניה שומעין שמדברת על עסקי תשמיש לשמואל, שצועקת מצער תשמיש לרב  
ממאנת שנייה ואיילונית אין לה מנה ומאתים ויש לה תוספת (וי"ג לתני ר' חנין אין לה)  
היוצאה משום זנות אין לה בלאות ומח' בפורנין (לק"ע תוספת כתובה, לפ"מ מתנות ארוסה)  
לר' חנינא - כשיש סימן שזינתה עם רוכל - מכוער ותצא אא"כ נתנה אמתלא,  
ולכאורה לרבי לא תצא אא"כ ראו פיו על פיה,  
ספק אם מכוער הדבר כשהם בחדר והדלת סגורה בלי מנעול

### הלכה ז' (מה: - מו:)

נדרי עינוי נפש (בשר, יין, בגדי צבעונים) והתירום זקן -  
מח' ברייתות אם מקודשת או לא [כר' אלעזר דאינו רוצה שתתבזה בכ"ד]  
בלא הלכה להתיר - מח' אם תנשא בלי גט [אינו רוצה שתתבזה; לא תלך להתירם ולעשות בניה ממזרים] או בגט [חשש היתר חכם]  
לר' יוחנן אף בקידשה וכנסה סתם ומצא נדרים/מומים תצא בגט בלי כתובה  
לר"ל רק בקידשה על תנאי וכנסה סתם או בקידש סתם וגירשה לפני שבעל  
אבל בקידשה וכנסה סתם יש לה כתובה [מחל בבעילה] [אינו רוצה בעילת זנות]  
מצא מומין - בגירשה מן האירוסין על האב להביא ראייה שנולדו משנתארסה - חוץ מדרכן להוולד משניסת על הבעל להביא ראייה שהיו קודם שנתארסה - ולר"ל מחל משבעל, ולחכמים דר"מ במומים שבגלוי או כשיש מרחץ בעיר יודע ונתפייס

מומים - שבכהנים, ריח הפה, ריח הזיעה, שומא בלי שיער על פניה תחת הכפה, שומא עם שיער כל שהוא או כאיסר בלי שיער בגוף, קרחה באשה ושיטה שיער מאוזן לאוזן, זקן לאשה, דדים לאיש

### הלכה ח' - ט' (מו: - מז.)

לרב לכו"ע כופין להוציא אם משנשאה נולדו בו מומין - לרשב"ג גדולים (סומא, קיטע, חיגר)

לרבנן בתרייתא כופין מוכה שחין, ריח בחוטם, ואומנות מסרחת להוציא אף כשהיה מקודם, ולר"מ אף כשהתנה עמה [חשבה שיכולה לקבל] - לרבנן רק מוכה שחין [נמס בשרו]

אלמנת בורסי יכולה לומר ליבם בורסי שרק לאחיך הייתי יכולה לקבל

{ ראתן (שרץ במוחו) קשה מכל כ"ד מיני שחין ובו לקה פרעה; כ"ד מיני ארזים הן }

## פ"ח האשה

### הלכה א' - ג' (מז: - מח.)

ארוסה שירשה לב"ש תמכור, לב"ה לכתחלה לא תמכור [אירוסין עושה ספק נשואין]  
נשואה שירשה - מכרה בטל,

נפלו קודם ומכרה משנשאת - לר"ג מהני בדיעבד וי"ג במשנה אף לכתחלה, לרבותינו בטלה,  
ר"ש - לר' יוחנן אם מכרה קרקע בטל, מטלטלין בדיעבד קיים  
לר' יוסי בן חנינה בידוע הבעל מהן מכרה בטל, כשאינו יודע בדיעבד קיים

### הלכה ד' - ח' (מח. - מט.)

ילקח קרקע והפירות שלו: בנפלו לה כסף, פירות תלושין,  
לר"מ מה שדמי הקרקע יקרים מחמת פירות מחוברים [שמין מספק - מה שלא גדל ברשותו  
הוי קרן] (לחכמים - שלו [= פירות], לר"ש מחוברים כשגירשה שלה),  
עבדים זקנים שאינן עושין כדי טיפולן (ורשב"ג חולק [שבח של בית אביה]),  
זיתים וגפנים זקנים בלי קרקע לרבנן דבבל, אפי' עם קרקע לרבנן דא"י [גם בלי אילנות מקרי בית  
כרם/זית דפלונין] (ור"י חולק [שבח לבית אביה])

לר"מ נשבעין על קמה העומדת לקצור

מביאין ביכורים מנכסי אשתו [ולביתך] -

לר"ל לאחר מיתה [לגי' ק"ע - יורש אשתו מדאו'], לר' יוחנן אף בחייה [קנין פירות כקנין הגוף]

לר"ש בעל שעשה פירות מחוברים של נכסי מלוג ביכורים וגירשה -  
לר"ל לא קידשו [מדאו' לאו שלו], לר' יוחנן קידשו ופקע קדושתן

אם לא אכל מפירות מלוג אפי' כמלא סל - ישבע כמה הוציא ויטול  
ואם השבח יותר מההוצאות בנטיעות שמין כאריס אם לא אכל,  
ובבנין יטול השבח (וי"ג ההוצאה) בלי שבועה

### הלכה ט' - י' (מט. - נ:)

שומרת יבם שירשה בעודה תחת הראשון יכולה למכור,  
משא"כ בירשה עכשיו לב"ש [בזה ידו כידה]

ירשה או השביחו משנעשית שומרת יבם ומתה -

לב"ש כתובתה ונכסיה יחלוקו יורשיה ויבם [כספק נשואה ליבם],

לב"ה כתובה וצאן ברזל בחזקת יבם [יבם יורש כבעל] וחייב בקבורתה אפי' אין נכסים לכתובתה  
ונכסי מלוג בחזקת יורשיה

לת"ק מעות ומטלטלי ושבח פירות המחוברין של מת משתעבדי לכתובה וילקח קרקע ויבם יאכל פירות  
לחכמים פירות מחוברים משתעבדי ואם תפס יורש מוציאין מידו [יפה כחה משום שהורעה כחה  
שכתובתה רק על הראשון], ומטלטלי כל הקודם זכה - יבם או היא ליקח קרקע

יורש שתפס מטלטלי או פירות מחוברים אין בע"ח או אשה מוציאין מידו, אלא שומרת יבם

קדושת דמים אינו מפקיע משעבוד, ופודין בפרוטה [נראה כהקדש] כדי לשלם,

וכן בהקדיש שור [תקנת הלויין כאלו שוה קצת]

ובהקדיש קמה הראויה לקצור המשועבדת - מועלין [אם תפס גזבר אין מוציאין] עד שיפדה

כל נכסי הראשון משועבדים לכתובה ואסור ליבם למכור

עד שגירשה והחזירה על מנת כתובה הראשונה וכותבת לו שובר

לר' יוסה או גירשה והחזירה וכתובתה על היבם או כותבת שובר

לר' זעירא החזירה - כתובתה על נכסי הראשון, ובהוסיף על כתובתה - על נכסי היבם

שומרת יבם מן האירוסין אין לה כתובה (פי' א' בק"ע - תוספת כתובה)

תקנות שמעון בן שטח:

כל נכסיו אחראין לכתובה ושיהא נושא ונותן במעות שהכניסה [שלא תהא קלה לגרשה],

תינוקות לבית הספר, חזר ויסד טומאת כלי זכוכית, תיקן כלי מתכות חוזר לטומאה ישנה  
{ התורה ריק מכם כשאינן יגעין בו, הוא חייכם כשיגעין בו }

## פ"ט הכותב לאשתו

### הלכה א' (נא. - נג.):

יש לו זכויות בנכסיה עד שיפרט ויכתוב בעודה ארוסה [עדיין לא זכה] (או בנתן לה מתנה לרב):  
דין ודברים אין לי בנכסיך (מוכרת - ומח' בפירות המחוברים),  
ובפירותיהן (אינו אוכל), לר"י ובפירי פירותיהן (אף מקרקע שקנה מדמי הפירות),  
בחיך ובמותך (אינו יורשה [תנאי שבממון] - חוץ מלרשב"ג [יורשה מדאו' ומתנה על מה שכתוב  
בתורה; לרב - לק"ע לאו מחילה דסבר שהוא ימות תחלה, לרא"ש אי אפשר להתנות בעדיין לא בא לידו])

יכול לאבד זכות גבייה מלקוחות כשכתב אין כל ערעור על מכירת שדה זו

הוא והיא כתבו דין ודברים אין לי בנכסייך - שניהם לא אבדו זכותם

סילק עצמו מנכסיה מן האירוסין [לק"ע; ולפ"מ אף ממה שיפלו מן הנישואין] -  
לב"ה לא תמכור לאחר נישואין [לפ"מ לכתחלה],  
לב"ש מוכרת [בלא"ה מוכרת מה שנפלו לה מן האירוסין]

ר' זעירא - נשוי לא יכול לסלק עצמו ממה שעתידה לירש, לק"ע ורידב"ז ר' בון בר חייה חולק  
[ק"ע - כמו שזכה בהן לאכילת פירות שעדיין לא באו, כך מסתלק קודם שנפלה;  
רידב"ז - לא יכול להסתלק ממה שראוי לירש עכשיו]

רב - הכותב שדה מתנה לאשתו - פירות שלו [נתן רק כדי שתזוין], ובמוכר לה - פירות שלה  
לגי' הרא"ש להיפך

לפ"מ המסתלק מפירות שדה זו הוי סילוק גם מפירות דלעתיד ולרבנן דר"י מפירות פירותיהן

ר' יוחנן ור"ל - אשה אינה מוכרת נכסי מלוג (לפי' א' בק"ע - בסילק עצמו מפירות) [שלא תמכור נכסי  
בעלה], לרבנן דר' יוסטינה מכרה ומתה קיים  
מכר הוא ואח"כ מתה - בטל, מכרה היא ואח"כ מתה הוא - קיים,  
מכרה לבעלה - קיים [כרבי (קנינה כקנין הגוף; אפשר שהוא ימות ראשון)]

סילוק בחיך ובמותך - רבנן דר' יוסטינה ור' יוחנן כת"ק, רב כרשב"ג

אין האלמנה ניזונת מקרקע שמכרו היורשים, אבל ניזונת ממה שחלקו היורשים

אחין שחלקו, לפ"מ בעל שירש אשתו למ"ד מדאו' - אינה חוזרת ביוכל [אם יהיה היובל לבנ"י ונוספה  
נחלתן]

מתנה לראשון ואחריך לשני ואחריך לשלישי -

מת השני ואח"כ הראשון - ינתנו ליורשי ראשון, בלא אמר אחריך - חוזר לראשון  
לרבי הראשון יכול למכור [קנין פירות כקנין הגוף; אפשר שימות השני וכאילו הגוף שלו] לכל צורך, אבל  
לא מתנת שכיב מרע [חלה אחרי גמר מיתה], לרשב"ג אינו מוכר

### הלכה ב' - ג' (נג. - נד.):

פקדון או הלואה של מת -

לר"ט נותנין לבע"ח או לכתובה - לכושל שבראיותיו (אין שטר)/שבגופו (אשה) וגם עני  
לר"ע ולר"ל להל' ליורשים [א"צ שבועה; ירושת מטלטלי מדאו' משא"כ גבייה; לא מחוסר גוביינא]

דיין שטעה בשיקול הדעת אין מחזירין, בדבר משנה או זקנים - לר' יוחנן אין מחזירין ולר"ל מחזירין  
לר"ט ביתו של יורש זכה לו (לר' יוחנן רק בכיוון להחזיק),  
ואם לאו - תפיסת בע"כ מהני והמותר לכושל שלהן

פירות תלושין של מת - לר"ע ליורשים

בעי כוונה להחזיק - בעל השדה לזכות בפירותיו בשביעית, אלמנה שתפסה שפחת בעלה בכתובתה לר'  
אימי, מטלטלי בבית יורשין לר' יוחנן ור' אבהו (אא"כ מכרוה, משכנוה, טלטלוה לקנות)

[סוברין שהיא שלהן]

### הלכה ד' - ו' (נד. - נה.):

אינו משביע אשתו על פילכה ועיסתה (ור"א חולק) ופטורה על שבירת כלים [שלום בית]

משביע אשתו חנווניו או אפטרופיא, ויכול לפוטרה משבועה על מה ששלטה עד שעת קבורה, ולפרט "גדר ושבועה אין לי ולא ליורשי ולבאים ברשותי (לקוחות) עליך ועל יורשיך והבאים ברשותיך (שקנו הכתובה)"

שומר שמסר לשומר שלא מדעת בעלים הוי פושע וחייב באונסין גם כשהתנה לפטרו מאונסין ויכול הבעה"ב לחייב השואל האחרון להשבע, ואם הבעלים שאלו משוכר ונאנס - פטור [שלהן] ספק להלכה בשומר שמסר לשומר אם ראשון או שני חייב

אשה שעשתה לבניה אפטרופסין שלא ברשות בעלה - חייבת לשלם/להשבע גם כשהתנה לפטרה לר' יוסי אפי' באמר שבועה אין לי עליך פטורה משבועה ליורשים על אפטרופסת עד שעת קבורה [שלא תניח המת בבזיון], וכשפוטרה מן היורשין (ומינה אותה אפטרופוס) פטורה אפי' על העתיד (ור' יונה חולק)

## הלכה ז' - ח' (נה: - נו:)

גובה כתובה בשבועה דרבנן (שבועת הנוטלין) בנקיטת חפץ [כעין דאו']: פוגמת (קבלתי חלק), ע"א שפרועה [להפיס דעתו], מלקוחות, מיתומים, שלא בפניו [טענינו אשתבע לי]

פוחתת (מודה שכתובתה רק מנה ולא קיבלה כלום) גובה בלי שבועה [אין הודאה על מה שנטלה] וכן ע"א שפוחתה [ב' עדים שבשטר מכחישו]

הפוגם שטרו (לר' אבין שלא בב"ד, ורב חסדא חולק) ומת - יורשי גובין וא"צ שבועה [תק"ח רק בן] אלא שבועה שלא נודע להם שפרע

נתחייב שבועה (דאו' לרב חסדא) בב"ד ומת - אין בנו גובה [אינו מוריש שבועה]

גובין מנכסיו יתמי קטנים שטר ברבית, כתובה [להפטר ממזונות אליבא דר"ש (דס"ל מוכרת למזונות בלי ב"ד)], גזילה, נזקין מזיבורית (ועידית מגדול)

גובין בשבועה מנכסיו שלא בפניו שטר שיש בו רבית (ערב לגוי), כתובה, ולת"ק מזוני (לר"ש וחנון א"צ שבועה)

הנמצא במקום רחוק מזמינים לדין בג' אגרות ג"פ ל' יום, ומחליטין נכסיו לתובע כשעמד בדין וברח, ברח לפני שעמד בדין (לגוי ק"ע - אין) מכריזין על נכסיו

## הלכה ט' - י' (נו: - נו:)

גובה ע"י גט בלי כתובה [מעשה בב"ד כנקיט שטר; במקום שאין כותבין כתובה; לפ"מ לרב כותבין שובר; הביאה ראייה שלא כתב כתובה] ויש ב"ד, עדים, ספר, שובר לפ"מ שלא תגבה שנית ועל האלמנה להביא הראייה שהיתה אשתו עד שמת

אינה גובה בכתובה בלי גט כשטען אבד שוברי חוץ משגזרו עכו"ם על המצות משגזרו על המצות נאמן המלוה לומר פרוזבול היה לי וקרעתיו

ב' כתובות שוות שזמנן קודמות לגט או לב' גיטין, כתובה א' וב' גיטין או גט ומיתה - גובה כתובה אחת [ע"מ כתובה ראשונה החזירה ושעבודה קיים כשעדיין לא פרעה]

כתובה של ק' ושל ר' - מח' אי גובה מראשונה או ק' מראשונה ותוספת משנייה לפ"מ לזה וחזר ולזה צריך לכתוב "לבד משטר הראשון", לק"ע א"צ [רק בכתובה שנאבדה כותב לה אחרת]

הגדיל או נתגיירו על מנת כתובתה ראשונה, ומח' אי מהני אף לתנאי (תוספת) כתובה

## פ"י מי שהיה נשוי

### הלכה א' - ג' (נז: - נט.).

נשא ב' נשים הראשונה ויורשיה קודמין לכתובה, ושניהן שוות למזונות

עישור נכסים לבנות קודם לגביית כתובה למ"ד דגובין ממשועבדים,  
וספק אי קבורה או מלוה על פה קודם

מתה הראשונה ואח"כ מת הבעל - כתובת שניה קודמת לבנין דכרין דראשונה [בע"ח קודם לירושה]  
לבן ננס יורשי ראשונה אומרים ליורשי שניה או טלו כתובה ונקח בנין דכרין או נחלוך בשוה,  
לר"ע רק חולקין בשוה (לר' מנא מח' כשיש מותר דינר, לר' יוסי בר בון כשאין [כסף פרעון  
הכתובה הוא נחלה דאורי])

גירש הראשונה ומת כתובתה קודמת [בעל חוב]

שדה שעתידה לחזור ביובל נחשבת ירושה דאורי (מותר דינר) ליורשי מוכר ולא ליורשי לוקח,  
אבל הראוי ליפול לא נחשב

אף לראב"ע (דשטר כתובה מנישואין) הנתארסה ראשונה קודמת להנישאת ראשונה [שעבודה חל  
למפרע לר"מ]

שיעבד נכסיו מעכשיו אם לא ישלם עד י"ב חודש -

לפ"מ לר"מ פירות של י"ב חודש ללוה, לרבנן למלוה

נוטלין בנין דכרין רק כשיש מותר דינר [לקיים ירושה דאורי] - ואין לקבלם ביוקר כדי שישאר דינר  
וצריך קרקעות כנגד הבנין דכרין - לר' מנא רק לר"ש,  
לר' יוסי בר"ר בון לכו"ע ולר"ש בעי מותר דינר מקרקע

מת אח לפני חלוקת בנין דכרין - כל האחים מן האב יורשו [שמין משעת מיתה]  
(לתלמידי ר' מנא שמין משעת גבייה)

בכור נוטל פי שנים בבנין דכרין, וספק אם אף חלק מאחים מאם אחרת

כשיש מנהג המקום גובין בנין דכרין ממטלטלי - לפ"מ ממה שהכניסה לו  
לק"ע - ובכל מקום בדבר שהוא עיקר סחורתן וסומכין עליהן - כשלא השתמשו בהן יותר מיום אחד

### הלכה ד' - ה' (נט. - ס:)

ג' כתובות שנחתמו ביום א' - ק', ר', ש' -

כחן שוה בשעבוד ק' ושודא דדייני (לק"ע - ומותר ליקח שוחד) או יחלוקן,  
שנים שוין בק' השני, רק שלישיית בק' השלישי, ויכול השלישי להסתלק מק' לבד

ירשו שטר חוב - בכור נוטל פי שנים ממנו ומשלם למלוה פי שנים ממה שגבה,  
ויכול לומר איני נוטל ואיני נותן (לק"ע - אא"כ הדיין פוסק שיטול אף חלק בכורה)

שותפין בכיס אחד - בנשתנו המטבע - כ"א לפי מעותיו,

הרויחו במשא ומתן - לר' אלעזר חולקין בשוה [אלולי שלי לא אפשר; הייתי קונה והולך ומוכר  
הרבה פעמים], לר' זעירא לפי מעותיו

ריוח משור תם שנגח - להמזיק והניזק כפי מעותיו לכו"ע [כיון שנשתתפו שלא לדעת הו"ל כהתנו שיטול  
כפי מעותיו]

בעלת כתובה הקודמת נשבעת שעדיין לא גבתה לאשה שלאחריה בלבד  
האחרונה לבן ננס נשבעת, לת"ק אינה נשבעת [מח' בבע"ח מאוחר אם מה שגבה גבה ויפסידו  
הראשונות אם בע"ח יטרופן]

שודא דדייני בב' שטרות ביום א' על שדה א',  
לשמואל אף בשטר א' על ב' שדות (לר' שמואל חולקין בשוה)

רבי - גוי שגבה קרקע או מס - הלקוחות חולקים בשוה

## הלכה ו' (ס: - סא.)

כתבה הראשונה ללוקח "דין ודברים אין לי עמך" -  
שניה מוציאה מלוקח, ראשונה משניה, לוקח מראשונה - עד שיעשו פשרה  
וכן בבע"ח שכתב ללוקח שני שקרקעו שוה  $\frac{1}{2}$  חובו -  
בע"ח מראשון, ראשון משני, בע"ח מראשון, שני מבע"ח - עד שיעשו פשרה

לזה שעשה פשרה עם מלוה שני - מלוה ראשון גובה אף ממה שהניח  
פשרה עם מלוה ראשון - אין המלוה שני גובה ממה שהניח [כאלו קנה עכשיו] כשלא כ' דאקני או  
באין לך פרעון אלא מזו או ביורש של הלוה  
לרידב"ז ונר"י למ"ד גירשה והחזירה על דעת כתובה וגם תנאי כתובה הראשונה -  
אף כששדה חוזרת ללוה חוזרת שעבוד ראשון לגמרי

## פי"א אלמנה ניזונת

### הלכה א' (סא. - סא):

אלמנה הניזונת - מעשה ידיה ליתומין ולא סיכה רחיצה ומזיגת כוס, קבורתה על יורשי כתובתה (לרב בירשו קרקע), מציאתה [תהוי איבה] ומותר מזונות [כמציאה] ובלאות [לימי נידונה] שלה, מוסיפין מזונותיה (ק"ע - למניקה, פ"מ - רגילה), נותנין לה יין (משא"כ אשת איש), יכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה (משא"כ אשת איש), אל תקברני מנכסי - לרב נקבר מצדקה [כמסר נכסיו במתנת שכיב מרע] אא"כ הוריש קרקע, לר' אימי מ"מ נקבר אף מנכסיו מטלטלי - חוץ מתפסו בע"ח המטלטלין או מלוה בשטר שתפס קרקע

מתנת שכיב מרע רק במת מהחולי, ובמסיים השדה, ולא בדבר הנקנה במשיכה ושטר (שטרות, ספינה לר' נתן) שרפוני במיתתי ותנו מתנת שכ"מ - ספק אם תלוי זה בזה שכ"מ שאמר יזונו בנותי מנכסי - ספק אם אף ממשועבדים וממטלטלי

### הלכה ב' - ג' (סא: - סב):

אלמנה מוכרת שלא בב"ד למזונות, ולת"ק לכתובה (חס על כבוד אלמנתו אפי' ארוסה) ור"ש חולק המוחלת כתובתה ליתומים ניזונת משלהן [עשתה להם טובה], לגמ' לקמן פ"ג ה"א אין לה מזונות רימו אותה לתבוע כתובתה בב"ד - לא איבדה מזונות לא תבעה מזונות ב' וג' חדשים - אבדה, חוץ: מלוותה למזונות, משכון בידה, להבא מוכרים נכסים כדי מזון י"ב חודש [לא להורע כחה - לטרוח למכור כל ל' יום, ונותנין לה כדי ל' יום] [אם תנשא אין מוציאין מידה] ובסוף החודש עליה להביא ראיה שלא נטלתי לוח שהיה צריך לשלם כל חודש - חודש הראשון (לפ"מ שעבר) ודאי נתן, חודש האחרון (פ"מ - להבא) לא נתן, בינתיים המע"ה

אלמנה שתפסה למזונותיה אין מוציאין מידה לתלמידי ר' מנא חייבת להראות מה שבידה, ור' יוסי ב"ר בון חולק [סופה לישבע כשתגבה כתובתה]

לת"ק מכרה או משכנה או נתנה מקצת כתובתה אין לה מזונות, וחכמים חולקים

לר"י כותבת בשטר מכירה אלו לכתובה/למזונות [שלא ליקרו לה רעבתנותא] לר' יוסי סתם עדיף [למלוה בע"פ אומרת שבני חרי לכתובה, למלוה בשטר אומרת שמכרתי לכתובה ושעבודי קודם]

למשנתנו גרושה מוכרת בב"ד, ור' יוחנן ור' אלעזר חולקין [מח' אם ניחא שתתבזה או לא [חינא]] {מבשרך לא תתעלם זו גרושתו, ריה"ג פירנס גרושתו}

### הלכה ד' - ה' (סב: - סג):

נתקבלה כתובתה כשמכרה שוה ק' בר' [ואין חשש שיחזור [בנתייקרו; דאין אונאה לקרקעות]], או ר' בק' [הפסידה היתומים]

אין אונאה לעבדים, שטרות, קרקעות, הקדשות - לר' יוחנן ביותר מחצי יש אונאה ובהקדש אינו פדוי, לר"ל אין אונאה ובהקדש ישלים מזרבנן

מכרה שוה מנה ודינר במנה - לת"ק בטל, לרשב"ג קיים (ותחזיר ליתומים דינר) אא"כ מכרה כשיעור שדה/גינה יותר מכתובתה

מכרה בשטר א' לכמה אנשים ואחד מהם שוה מנה ודינר במנה -  
לר' יוחנן כולן בטלין, לר"ל רק האחרון (כמחלקותם בנמצא עדים קרובים לאחד [מח' חנניה  
ורבנן אי כעדות א' באיש א' ובטלה מקצתה בטלה כולה, או כב' כיתי עדים])

### הלכה ו' (סג. - סג.):

טעו ב"ד בשומא שליש בקרקע (פ"מ - מלבר דהיינו חצי) ושתות במטלטלין (ובהקדש חצי מהנ"ל) - לת"ק  
מכרין בטל א"כ עשו הכרזה, לרשב"ג מה כח ב"ד יפה

הכרזה לנכסי יתומין ל' יום ולא יותר [הלקוחות יחזרו מפסיקתן]  
להקדש ס' יום [א"א לחזור] ולא יותר [כפליים בהדיוט]  
בבקר ובערב [בכניסת ויציאת הפועלים - שישאלום אם היא יפה]

מחליטין השדה להמוכן ליתן כשומת ב"ד וא"צ הכרזה עוד  
אין מכריזין עבדים [שלא יברחון] ושטרות ומטלטלין [שהנאספים לא יגנבו]  
שומא לפדיון קרקע ובן חורין בעשרה, עבדים בג' [שלא יברחון]

### הלכה ז' (סג. - סד.):

ממאנת, שנייה [קנסו], אילונית שלא הכיר [מקח טעות]:  
אין להן כתובה, פירות שאכל כשהיתה תחתיו, תשלום הלואה למזונות, בלאות שבלו  
יורש אשתו שנייה, ומטמא לה [כמת מצוה] (ולכאו' תני ר' חייה חולק), והיא ועבדיה אוכלין תרומה,  
וכופין להוציאה

המדיר אשתו יותר מל' יום אין כופין להוציא

יש לחייבי לאוין כתובה [דב"ת א"צ חיזוק; א"צ לקנוס דהיא וולדה מתחללין (נ"מ למחזיר גרושתו)]  
לר' יוחנן יש לה מזונות, לר' אלעזר אין ולכו"ע יש תנאי כתובה [לא קנסו יורשיה]  
וי"א לכו"ע אין מזונות ומח' בתנאי כתובה

## פי"ב הנושא את האשה

### הלכה א' - ב' (סד: - סה.)

פסקה שזוהי בתה ה' שנים [כמקדש ע"מ ליתן כל חודש; פ"מ - נקנים באמירה בנישואי הראשונים] חייב לזונה ולהלבישה [בכלל מזונות] או לתת דמי מזונות (אא"כ מתה) אפי' אמה או היא נשאת לאחר, ואין לו מעשה ידיה, וא"צ שתבוא אצלו  
לא זנה ואח"כ הוקירו - משלם בזול, אח"כ הוזלו - אם הוא עיכב ישלם ביוקר במיתתו גובה ממשועבדים [כבעלת חוב] -  
משא"כ בנן נוקבן אא"כ כתבן בשטר בפנ"ע (מח' ר' יוחנן ור"ל)  
כתב שאזון בתך כל זמן שאת עמי ונתגרשה והחזירה - פטור למ"ד שהחזירה ע"מ כתובה הראשונה ולא לתנאי כתובה

### הלכה ג' - ד' (סה. - סז.)

אלמנה יכולה להשאר בבית בעלה כפי כבודה כשבעלה במדינת הים אפי' בית הנשיא { צוואת רבי, ארונו נקובה לארץ (ק"ע - קבורת קרקע מצוה, לפ"מ מפני הגשם), נקבר בסדין ולא בגדים [לרבי תחה"מ לא בבגדיו שנקברו], ר' יוחנן - לא תלבשוני לבנים, ר' ירמיה - אלבשוני מוכן לעמוד לתחה"מ, מיתת רבי - חטפו אראלים הלוחות, האריך היום וכששקעה חמה ליל שבת קרא הגבר, כל שלא נתעצל בהספידו מבושר לחיי עוה"ב ואפי' הכובס, י"ג שנה שחשש רבי בשיניו לא מת יולדת או עובר בא"י, אליהו בדמות ר' חייא הניח אצבעו עליו ונתרפא, ר' חייא נכנס לבית הוועד לפנים מרבי ור' ישמעאל בר"י לפני ולפנים, ר' חייא עיין באגדת כל ספר תהלים בבית החיצון של מרחץ, ר' יסא ור"ל צמו לראותו, נשמת רב הונא לא קיבל להקבר במקום יהודה ב"ר חייא, מיתי א"י חיים תחלה ואפי' רשעים שנעשה בס מידת הדין, ומיתי חו"ל מתגלגלין לא"י קודם, מח' אם קבורת א"י מכפרת על מיתה בחו"ל, רגליו מובילין למקום מיתתו, ר"מ שמת באסיא ביקש שיתנוהו על חוף הים [שייכות לא"י המיוסדת על ז' ימים], באר מרים בים טבריה, מניחין גוש עפר על ארון של אלו שבאו לא"י רק במיתתם [וכפר אדמתו עמו] }

אלמנה בבית אביה מקבלת מזונות רק לפי ברכת הבית (פחות חומש) אא"כ טוענת משום שם רע

### הלכה ה' (סז. - סז:)

אינה גובה כתובתה אחר כ"ה שנים -

לר"מ בשם ר"ג כשהיא בבית בעלה [עשתה טובה כנגד כתובתה; לגי' ק"ע מחלה] לחכמים כשהיא בבית אביה ואפי' השטר בידה [מחלה כשלא הזכירה תביעת כתובתה כל כ"ה שנה] אא"כ יש לה מזונות לר' אבין (לפ"מ ר' יוסי ב"ר בון חולק)  
לר' יוחנן מחלה אף תוספת כתובה [ככתובה] וריב"ל חולק

ר' ירמיה - גובה תוספת כתובה מבינונית, לר' יוסי מזיבורית [ככתובה]

הכותב נכסיו לבניו ולאשתו קרקע כל שהוא מחלה שעבודה - לרב בזיכה להם על ידה, לשמואל במחלק לפניה, לר' יוסי בן חנינה אפי' תוספת כתובה מחלה [מקולי כתובה]

## פי"ג שני דיני גזילות

### הלכה א' (סז: - סח:)

{ קלקלה תלויה במי שספיקה בידו ואינו מוחה; ותשב בפתח העינים; בני עלי משהין קיני נשים; בני שמואל נוטלין מעשר ודנין, מניחין צרכי ישראל ועסקו בפרגמטיא }

בעלה הלך למדינת הים - לשמואל ור"ל ורבי בשמע שמת, לר' ישמעאל אפי' חי - חנן וריב"ז ולהל' - גובה מזונות בלי שבועה, וכשגבה כתובה נשבעת שלא עכבה מבעלה ושלא הערימה

בני כהנים גדולים ור' דוסא בן ארכינס - אף מזונות בשבועה שלא הניח/שילח לה, לשמואל שלא מחלה כתובתה

אשה נאמנת שמת בעלי וגובה מזונות וכתובה,

אינה נאמנת שגרשני וגובה מזונות עד כדי כתובתה

חזר בעלה ממדינת הים נאמן שיצאו מעשה ידיה במזונותיה - לר' יוסי בדספקה, לר' ירמיה אפי' בדלא ספקה [מזונות לאו דאו'], אא"כ כבר פסקו לה ב"ד מנכסיו יותר מכדי מעשה ידיה

שלח כלים ממדינת הים לבניו - אף בנותיו בכלל, בשעת מיתה - רק לבניו [ירושא]

לר' זעירא תמיד אין הלכה כאדמון (לק"ע הל' כמותו),

לר' יצחק בר חקולא - הל' כאדמון כשר"ג כמותו

### הלכה ב' (סח: - ט.ט.)

פירנס אשתו כשהיה במדינת הים - לחנן וריב"ז ולהל' איבד מעותיו

לבני כהנים גדולים ור' דוסא ישבע ויטול [ניחא לבעל שלא תמות]

לר' יוסי וריב"ל א"צ לשלם להפורע חובו - אפי' נתן משכון ומלוה דוחק [הייתי מפייסו; לא נתן לתוך יד הלוה] חוץ מפורע ארנונה ומס הגולגולת [דינא דמלכותא] לרב חייב לשלם

לק"ע פרע לוקח השדה לעוררין/לפ"מ פרע שכר לימוד לרבו - מח' אליבא דשמואל אי הוי כארנונה וחייב או לא (לק"ע - ורק מוכר גזלן משלם משום קנס)

המדיר מותר לרפאות בהמת המודר ולהחזיר אבידתו כשמדירו הנאה לגופו (ולא לנכסיו) כשאין אחר שירפאנו/שיחזיר

ובמודרים זה מזה תפול שכר המחזיר להקדש [כר"מ דמועלין בקונמות]

קונם ככר עלי - ספק אם אסור לחמם בו ידיו

לר' חגי אב שפירנס בתו או קברה גובה מבעל, אחר אינו גובה

לר' יוסי לקבורה מ"מ גובה [לא ניחא שאשתו מושלכת לכלבים], למזונות מ"מ אינו גובה

### הלכה ג' (סט: - ע.)

כשהנכסים מועטים (לרב ור"ג ברבי פחות ממזון י"ב חודש לבנים ובנות, לשמואל לחכמים לזון הבנות עד שיבגרו או ינשאו) -

לת"ק הכל למזון בנות, והבנים ישאלו על הפתחים, לאדמון ור"ג שניהן זכו

נכסים מרובים שנתמעטו - כבר זכו בנים בחלקם בשעת מיתה, דלא כר' מנא

מועטים שמכרו הבנים או הוקירו - המקח קיים והריוח לבנים [ברשותם]

שמין הנכסים משינכה כתובה, קבורה, חובות, פרנסת בנותיו לנישואיהן

למ"ד אין גובין פרנסת בנותיו ממשועבדים - מזונות בנים קודמים

מזון אלמנה ובנים שוין כשאין בנות

כשיש בנות - נתמעטו הנכסים על ידיה וניזונת בשוה עם הבנות, והבנים נדחין

## הלכה ד' - ר' (ע. - ע.:

לר"ג אפי' טענו חטים והודה שעורים ישבע, לחכמים פטור - לר' חייא בשם ר' יוחנן אף בטענו חטים ושעורים, ור' אימי בשם ר' יוחנן ור' אבהו ור"ל ורב חולקין

התובע עשרה כדי שמן במחץ (ק"ע - בכלי גדול; פ"מ - מידות) ונשתתק והודה בקנקנים - לאדמון ור"ג כוונתו לשמן וקנקנים וישבע, לחכמים תובע רק שמן ופטור

הפוסק מעות לחתנו במעמד בתו, לר' יוסי בר"י בפסקה לעצמה - לאדמון ור"ג כופין או כנוס או לפטור [לריבר"י חשבה שאביה יתן], לחכמים אין כופין

עד שחתם על מכירת שדה -

לאדמון יכול לערער שגזולה ממני [השני נוח לי שאוציאנה], לחכמים איבד זכותו

מוכר או עד שחתם בשטר מכירה שמיצר אחד הוא "שדה של פלוני" - לכו"ע איבד זכותו לערער עליה [הודאה]

## הלכה ז' - ט' (ע. - ע.א.:

אבדה דרך לשדהו - לאדמון ילך בקצרה, לחכמים יקח במאה מנה - לר' יוסי בן חנינה המח' ביש לו ראייה שהיה לו דרך וד' בנ"א מקיפין, לשמואל המח' באחד מקיפו (ואין לו ראייה שהיה שלו; בקנה מד' בנ"א)

תקנת יהושע לברור דרך בשדות - רק לטועה גופו כדי לצאת או להציל נחיל דבורים, ולא לפרתו [דרכו לחזור]

מכר בור ודות בתוך שדהו סתם - לר"ע בעין מכר ויש לו דרך, לחכמים מוכר בעין רעה

לוה שהוציא שטר מכירה מאוחרת לשטר הלואה (לר' יונה שוה כפי החוב, ור' יוסי חולק) - לאדמון טוען אילו הייתי חייב היה לך להיפרע ולא למכור, לחכמים המלוה פיקח שיכול למשכנו על חובו ורוצה שדה זו בחזרה

הוציאו שטר חוב זה על זה - לאדמון המאוחר טוען אילו הייתי חייב היה לך לתבוע חובך, לחכמים שניהם חייבים - ומח' רנב"י ורב ששת אי גובה רק המותר ביניהם או כ"א גובה חובו (נ"מ כשמחל מלוה הגדול את חובו אם עדיין נשאר חייב לשני, ונ"מ כשמלוה הקטן היה על פה אם הגדול גובה ממשעבדי הכל)

## הלכה י' - י"א (ע.א. - ע.ב.).

אינו כופה אשתו ללכת אחריו - לארץ שלו (יהודה/גליל/עבר הירדן) (אא"כ הנישואין היה בארצו), מעיר לכרך או להיפך, מרובה ישראל לרובה עכו"ם, מנוה היפה לרעה, לרשב"ג אף מרעה ליפה [שינוי וסת מביא חולי [פן תדבקני הרעה]], לחו"ל, מירושלים

כופין מעיר לעיר, כרך לכרך, רובה עכו"ם לרובה ישראל, לא"י, לירושלים

אין כופין לבעלה לעלות לא"י וירושלים (לק"ע יוציא ויתן כתובה)

לרשב"ג משלם כתובתה במעות של מקום נישואין [כתובה דרבנן] לחכמים מחמירים לתת מעות יפה אף כמקום הגירושין [כתובה דאורייתא]

## הדרן עלך מסכת כתובות